

بررسی میزان اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد رودهن در فرایند جستجوی اطلاعات

محمود احمدی^۱، دکتر سیدحسین میرجود^۲، دکتر سید علی اصغر رضوی^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی اضطراب اینترنت در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد رودهن روی گروه نمونه ای به حجم ۳۸۴ نفر که با روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای نسبی انتخاب شدند و از طریق پرسشنامه اجرا شده است. از این تعداد ۳۰۰ پرسشنامه قابل استفاده دریافت شد و مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که ۸۲ درصد پاسخگویان پایین تر از حد متوسط (نمره ۳) دچار اضطراب اینترنتی بودند. درکل نتایج تفاوت معناداری را بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی جامعه مورد مطالعه و نمره متوسط اضطراب اینترنتی (نمره ۳) نشان داد ($t=-12/4; p=.../...$) و مشخص شد که اضطراب آن‌ها در جامعه از سطح متوسط پایین تر بود. همچنین بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی دانشجویان مرد و زن و نیز بین نمرات اضطراب اینترنتی دانشجویان گروه های مختلف تحصیلی مورد مطالعه تفاوت معناداری یافته نشد. ($p>.../5$). درمجموع، به نظر می‌رسد ارتقای میزان سواد اطلاعاتی، سواد رایانه ای و آشنایی افراد با اینترنت در کاهش اضطراب اینترنتی آن‌ها موثر باشد.

کلید واژه: اضطراب اینترنتی، جستجوی اطلاعات، دانشجویان تحصیلات تکمیلی

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی

۲. دکترای علوم کتابداری و اطلاع رسانی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن

۳. دکترای علوم کتابداری و اطلاع رسانی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل.

مقدمه

فناوری اینترنت امروزه نقش موثری را در جامعه بشری به خصوص جامعه علمی ایفا می‌کند. استفاده از اینترنت یکی از کارهای روزمره و حتی ضروری در تمام جنبه‌های شخصی و اجتماعی شده است. در دو دهه اخیر اینترنت ابزار یا وسیله موثری برای تعلیم و تربیت بوده است. با استفاده از اینترنت در شبکه‌های جهانی وب و استفاده از آن در تعلیم و تربیت، پیشرفت‌های زیادی در روند یادگیری شده است. در دانشگاه‌های کشورمان طی چندسال گذشته اینترنت جای خود را در محیط‌های پژوهشی باز کرده است و اهمیت آن به عنوان وسیله کمک آموزشی بر کسی پوشیده نیست. از طرفی حضور اینترنت موجب تنش و اضطراب در دانشجویان شده و این خود باعث شده دانشجویان از رویارویی با آن اجتناب ورزد و در نهایت از دنیای وسیع اطلاعات محروم بماند. اضطراب ناشی از این فرایند که عاملی بازدارنده در امر پژوهش می‌باشد، ممکن است اهمیت اینترنت را در توسعه پژوهش بکاهد. اضطراب اینترنتی شامل احساس یا هیجان به وجود آمده به علت استفاده از فناوری وابسته به وب است، دلیل آن نا آگاهی و بیش تر به آن سبب است که فرد اینترنت را امری تهدید کننده برای خود قلمداد می‌کند. اضطراب اینترنت را می‌توان نوعی اضطراب خاص قلمداد کرد، اضطرابی که حاصل موقعیت ویژه ای است این موقعیت زمانی است که فرد در عالم واقعیت و یا تفکر با اینترنت روبه رو می‌شود و در تعاملی فعال با آن قرار می‌گیرد. در هر سطحی از فعالیت، فرد اضطراب و نشانه‌های آن را بروز می‌دهد و در نهایت پی آمد اصلی آن اجتناب و خودداری از کار با آن و عدم کسب اطلاعات در زمینه‌های مختلف موضوعی است. در پژوهش حاضر هدف آن است که تصویر روشنی از میزان اضطراب اینترنت در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رودهن به دست آید. آگاهی از وضعیت اضطراب اینترنتی کاربران به کتابداران و واسطه‌های اطلاعاتی کمک خواهد کرد تا آن‌ها را در هنگام جستجوی اطلاعات از طریق اینترنت، به گونه‌ای هدایت کنند که میزان اضطراب آن‌ها کاهش یابد (نارمنجی و نوکاریزی ۱۳۸۸).

فرایند جستجوی اطلاعات با استفاده از اینترنت به دلیل نامحدود بودن آن می‌تواند دارای محاسن زیادی نسبت به کتاب و کتابخانه و وسایل سنتی دیگر باشد، چرا که فرد قادر خواهد بود در هر ساعت از شبانه روز (بدون محدودیت زمانی) و یا در هر نقطه از جغرافیای زمین که امکان ارتباط اینترنتی باشد (بدون محدودیت مکانی) و به هر اندازه و حجم و با هر فرمت و شکلی (چند رسانه‌ای)، اطلاعات مورد نیاز خود را پیدا کرده و از آن بهره بگیرد، با چنین امتیاز برجسته‌ای ضروری به نظر می‌رسد که تمام موانع و محدودیت‌هایی که دستیابی به اینترنت را مشکل ساز می‌کند، از سر راه برداشته شود و این حق را برای فرد دانشجو و محقق قائل شد که برای رسیدن به منابع اطلاعاتی خود هیچ گونه

اضطراب و نگرانی نداشته باشد. در پژوهش حاضر سعی شده است، بعد از تعیین میزان اضطراب دانشجویان، بر مبنای یافته های پژوهش، راه کارهایی به مسئولان و دست اندرکاران اطلاع رسانی دانشگاه ارائه دهد. امید آن که بتواند در جهت کاهش اضطراب کاربران موثر واقع گردد.

بیان مسئله

با ورود اینترنت در محیط های علمی و پژوهشی، فضای کار و پژوهش دگرگون شده است. به طوری که امروزه اینترنت جزء لاینفک فضاهای علمی و پژوهشی شده است و به جرات می توان گفت بدون فناوری اینترنت روند پیشرفت علم به کندی صورت می گیرد. اما علی رغم این تحول و دگرگونی دانشجویان، محققان وحتى متخصصانی وجود دارند که با این فناوری مقابله کرده و قابلیت های آن را طرد می کنند. بسیاری از آن ها خود را همگام با سرعت پیش رونده فناوری روز نمی دانند واز کسب مهارت های لازم به دلیل اضطراب، غرور کاذب و باورهای منفی و غیرمنطقی سر باز می زنند.

به عقیده دادستان (۱۳۷۶) اضطراب به منزله احساس رنج آوری است که با یک موقعیت ضربه آمیز کنونی یا با انتظار خطری که به شئی نا معین وابسته است، همراه می باشد و مستلزم مفهوم نا ایمنی یا تهدیدی است که فرد منبع آن را به وضوح درک نمی کند. همان طور که در روان شناسی، مفهوم اضطراب فاقد تعریف واحد و یک پارچه ای است برای اضطراب اینترنتی هم چنین قضیه ای وجود دارد و این خود کار پژوهش را دشوارتر می سازد و از آنجا که در کشور ما کمتر به این موضوع پرداخته شده است، ناگزیر از موضوعات همردیف مانند اضطراب رایانه ای^۱ و کتابخانه ای باید بهره جست.

غلامعلی لواسانی (۱۳۸۲) اضطراب رایانه را نوعی واکنش هیجانی و شناختی می داند که در فرد هنگام کار و تعامل با رایانه پدید می آید و دلیل آن ناآگاهی و بیشتر به آن سبب است که فرد رایانه را امری تهدید کننده برای خود قلمداد می کند. فرایند جستجوی اطلاعات از مدت های پیش مورد توجه پژوهشگران حوزه اطلاع رسانی بوده است. صاحب نظران متعددی تا کنون مدل های خود را در این زمینه بر مبنای رویکردهای مختلف ارائه کرده اند. از مهم ترین مدل های رفتار اطلاع یابی می توان به مدل های ویلسون^۲، الیس^۳، کولثاو^۴، دروین^۵ و بلکین^۶ اشاره نمود (نوکاریزی و داورپناه ۱۳۸۵).

۱. Computer anxiety

۲. Wilson

۳. Ellis

۴. Kuhlthau

۵. Dervin

۶. Belkin

امروزه اینترنت نقش مهمی در اطلاع یابی افراد، خصوصا دانشجویان بازی می کند. این فناوری نوین به همراه خود شکل جدیدی از اضطراب با عنوان "اضطراب اینترنتی"^۱ را مطرح ساخته که تا کنون کم تر مورد بررسی قرار گرفته است (دیانی، ۱۳۸۲).

اضطراب اینترنتی حوزه پژوهشی جدیدی است که به نظر می رسد در ادامه دیگر اشکال این نوع از اضطراب (یعنی اضطراب کتابخانه ای و اضطراب رایانه ای) مطرح شده است. اضطراب اینترنتی مفهومی روان شناختی و نسبتا جدید است که با ورود رایانه به کتابخانه ها و استفاده از آن برای بازیابی اطلاعات در حوزه علوم کتابداری و اطلاع رسانی، اهمیت زیادی یافته است و بنابر تعریف، اضطراب اینترنتی نوعی واکنش هیجانی و شناختی است که در فرد در هنگام کار و تعامل با اینترنت به وجود می آید؛ و دلیل آن ناآگاهی، و بیش تر به آن سبب است که فرد، استفاده از اینترنت را امری تهدید کننده برای خود قلمداد می کند. اضطراب اینترنتی باعث می شود که احساسات منفی فرد نسبت به اینترنت گسترش یابد و از رویارویی با آن و یادگیری مهارت های مربوط به آن خودداری کند. بنابراین لازم است میزان اضطراب اینترنتی کاربران در فرایند جستجوی اطلاعات مورد بررسی قرار گیرد. آگاهی از وضعیت اضطراب اینترنتی کاربران به کتابداران و واسطه های اطلاعاتی کمک خواهد کرد تا آن ها را در هنگام جستجوی اطلاعات از طریق اینترنت، به گونه ای هدایت کنند که میزان اضطراب آن ها کاهش یابد (نارمنجی و نوکاریزی ۱۳۸۸).

کاربرانی که اطلاعات را بر روی اینترنت جستجو می کنند، ممکن است همانند کاربرانی که فقط به جستجوی اطلاعات در کتابخانه می پردازند، رفتار نکنند؛ چرا که تفاوتی در فعالیت های فیزیکی این دو گروه از کاربران وجود دارد. کاربرانی که اطلاعات را در کتابخانه جستجو می کنند، معمولا از مکانی به مکانی دیگر حرکت می کنند و می توانند رسانه اطلاعاتی را لمس کنند و ببینند؛ اما این مورد برای کاربران اینترنت وجود ندارد. با این حال پژوهش بایرون^۲ (۱۹۹۹) نشان داد که رفتار اطلاع یابی دانشجویان در محیط یادگیری مجازی با مدل فرایند جستجوی اطلاعات کولشاو مطابقت دارد این بدان معنا است که مدل فرایند جستجوی اطلاعات مستقل از محیط فیزیکی کتابخانه ای است.

از آنجا که مشاهده شد دانشجویان برای یافتن منابع اطلاعاتی خود به کتابخانه دیجیتالی دانشگاه با اضطراب مواجه می باشند، لذا مسئله اصلی پژوهشگر پاسخ به این سوال است که وضعیت اضطراب اینترنتی در بین دانشجویان مرد و زن و در بین گروه های مختلف تحصیلی تفاوت معنا داری وجود دارد یا خیر؟ همچنین قصد دارد تا به طور علمی به بررسی اضطراب اینترنتی کاربران خود در فرایند

^۱ Internet anxiety

^۲ - Byron

جستجوی اطلاعاتی پرداخته و میزان آن را ارزیابی کند. به این امید که در کاهش این اضطراب در هنگام جستجوی اینترنتی اطلاعات گامی هر چند کوچک برداشته شود.

فایده و اهمیت پژوهش

اضطراب اینترنتی مشکلی واقعی در مراکز اداری، آموزشی، پژوهشی و دانشگاه‌ها ست این اضطراب که در ادامه اضطراب رایانه مطرح شده است، به نظر می‌رسد هم‌ردیف همدیگر باشند، معضلات فراوانی را برای جامعه بدنبال داشته است. در بیست سال گذشته تحقیقات زیادی در رابطه با اضطراب رایانه و اندازه‌گیری آن انجام شده است (کامبل^۱ و دابسون^۲ ۲۰۰۳، به نقل از جهرمی).

اضطراب رایانه موجب هزینه جدی شده است (ماهارا و همکاران، ۱۹۷۷) و تخمین زده شده است که این هزینه برای هر سال چندین میلیون دلار می‌باشد. اینترنت فرد دانش پژوه را از مشکلات بسیاری مانند صرف زمان و هزینه زیاد برای یافتن منابع اطلاعاتی اش نجات می‌دهد و این امکان را به جستجوگر می‌دهد که در آن واحد در چند پایگاه اطلاعاتی و یا کتابخانه مجازی به جستجوی خواسته خود بپردازد، این پایگاه اطلاعاتی محدودیت زمانی نداشته و شبانه روز در حال ارائه سرویس به کاربران خود می‌باشد. از دیگر دلایل اهمیت اینترنت در امر پژوهش، افزایش کیفیت مطالب اطلاعاتی (به دلیل چند رسانه ای بودن آن‌ها)، افزایش میزان اثربخشی و بازدهی آموزشی، صرفه جویی در هزینه و زمان، امکان دستیابی به معتبرترین و تازه ترین منابع اطلاعاتی و موارد زیادی از این قبیل را می‌توان نام برد. بررسی رفتار اطلاع یابی انسان از مدت‌ها پیش مورد توجه پژوهشگران حوزه اطلاع رسانی بوده است. امروزه اینترنت نقش مهمی را در رفتار اطلاع یابی افراد، خصوصاً دانشجویان تحصیلات تکمیلی بازی می‌کند. کاربرانی که اطلاعات را بروی اینترنت جستجو می‌کنند، ممکن است همانند کاربرانی که در کتابخانه به جستجوی اطلاعات می‌پردازند، رفتار نکنند؛ چرا که تفاوت در فعالیت فیزیکی این دو وجود دارد. کاربر اینترنت چون مواد اطلاعاتی را لمس نمی‌کند، دچار سردرگمی و یا ترس و اضطراب می‌شود و خود را با محیط مجازی اینترنت مانوس نمی‌بیند. به نظر می‌رسد هر چه میزان این ترس و اضطراب بیشتر باشد، بازدهی و خروجی اطلاعات کم تر و ناقص تر می‌باشد، لذا یافتن میزان این اضطراب برای پیدا کردن راهکار کاهش آن و رسیدن به نتیجه مطلوب جستجو می‌تواند از اهمیت‌های این پژوهش به شمار آید. آگاهی از وضعیت اضطراب اینترنتی کاربران، به کتابداران و واسطه‌های اطلاعاتی کمک خواهد کرد تا آن‌ها را در هنگام جستجوی

۱ .campbell

۲ .dobson

اطلاعات از طریق اینترنت، به گونه ای هدایت کنند که میزان اضطراب آن‌ها کاهش یابد(نارمنجی و نوکاریزی ۱۳۸۸).

با توجه به مطالبی که بیان شد و این نکته که در ایران پژوهش‌های کمی درباره اضطراب اینترنتی دانشجویان در فرایند جستجوی اطلاعات است و فقر پژوهشی در این زمینه محسوس می‌باشد، بالطبع نمی‌توانست کمکی در کاهش اضطراب دانشجویان دانشگاه رودهن در فرایند جستجوی اطلاعات نماید، برای رشد و اعتلای علمی در جامعه دانشجویی دانشگاه به عنوان کتابدار مسئول قسمت کتابخانه دیجیتالی لازم دانسته گام‌هایی جهت شناسایی و عوامل بازدارنده اضطراب کار با اینترنت در هنگام جستجوی اطلاعات برداشته شود. آنچه که مهم است و مدنظر قرار می‌گیرد، این است که هیچ یک از یافته‌هایی که تاکنون در ارتباط با پژوهش حاضر به دست آمده، نتوانسته است پاسخ‌گویی پرسش این تحقیق باشد، بنابراین این گونه استنباط شد که انجام پژوهش حاضر می‌توند ضروری باشد. لذا تلاش شد بر اساس روش‌های آماری مناسب به آزمون این سوال پرداخته شود که میزان اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رودهن چگونه است.

اهداف پژوهش

هدف کلی این پژوهش، تعیین میزان اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن در فرایند جستجوی اطلاعات است و در راستای دستیابی به هدف مذکور، اهداف فرعی زیر مد نظر قرار دارد:

-تعیین تفاوت میان نمره اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی ونمره متوسط اضطراب اینترنتی

-تعیین اضطراب اینترنتی دانشجویان دختر و پسر تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن در فرایند جستجوی اطلاعات

- تعیین اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه‌های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن در فرایند جستجوی اطلاعات.

پرسش‌های پژوهش

دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن در فرایند جستجوی اطلاعات تاجه اندازه دچار اضطراب اینترنتی هستند؟

فرضیه های پژوهش

فرضیه اول: بین نمره اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی و نمره متوسط اضطراب اینترنتی تفاوت معنی داری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی مرد و زن از نظر میزان اضطراب اینترنتی تفاوت معنی داری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه های مختلف تحصیلی (علوم تربیتی، علوم اجتماعی، روان شناسی، کشاورزی، ادبیات فارسی) از نظر میزان اضطراب اینترنتی تفاوت معنی داری وجود دارد.

پیشینه پژوهش

عبدالله مستانی (۱۳۷۶) و خادم (۱۳۸۰) در پژوهش خود دریافتند افرادی که در کار خود از کامپیوتر استفاده کردند، نسبت به آن هایی که از کامپیوتر استفاده نکردند، بیشتر اضطراب داشتند. نتایج پژوهش لواسانی (۱۳۸۷)، اکبری بورنگ و رضائیان (۱۳۸۷) نیز حاکی از آن بود که دانشجویان، بالاتر از حد خفیف، اضطراب رایانه ای (که ارتباط نزدیکی با اضطراب اینترنتی دارد)، از خود بروز می دهند. آن ها در زمینه اضطراب رایانه ای معتقد بودند رشته تحصیلی یا حوزه تحصیلی پاسخگویان در پیش بینی کردن اضطراب رایانه ای مؤثر است. نادری (۱۳۸۲) به این نتیجه رسید که بین جنسیت و اضطراب رایانه رابطه معناداری وجود ندارد. جعفری تروجنی (۱۳۸۸) در پژوهش خود به تاثیر متغیر تجربه قبلی و اضطراب رایانه بر استفاده از رایانه توسط افراد معتقد است، ولی اذعان می دارد که متغیر خودکارآمدی دارای هیچ تاثیری بر استفاده از رایانه توسط افراد نیست. نتایج پژوهش نارمنجی و نوکاریزی (۱۳۸۸) حاکی از آن بود که اضطراب اینترنتی اکثریت پاسخگویان از حد متوسط که نمره ۶۰ در نظر گرفته بودند، پایین تر می باشد و دریافتند تفاوت معنا داری بین زن و مرد از نظر میزان اضطراب اینترنتی وجود ندارد. آن ها همچنین دریافتند که بین حوزه های تحصیلی مختلف از نظر میزان اضطراب اینترنتی تفاوت معنا داری وجود ندارد.

(شمو، ۲۰۰۱؛ چو، ۲۰۰۳؛ سان، ۲۰۰۸) در پژوهش خود تفاوت معنی داری را از نظر میزان اضطراب اینترنتی در بین زن و مرد یافتند در مقابل آن ها (بن عمران، ۲۰۰۱؛ جوینر و دیگران، ۲۰۰۵) در یافته های خود تفاوت معنا داری بین زن و مرد از نظر میزان اضطراب اینترنتی پیدا نکردند، آن ها در پژوهش خود به این نتیجه می رسد که اکثر دانشجویان در خصوص استفاده از اینترنت مضطرب

نشدند. این حال، نتایج پژوهش‌های (بن‌عمران، ۲۰۰۱) و (چو، ۲۰۰۳) نشانگر این مطلب بود که رشته اصلی پاسخگویان، در پیش‌بینی کردن اضطراب اینترنتی آن‌ها مهم است. ناملو (۲۰۰۴) به ارتباط آموزش اینترنت و اضطراب اینترنت پرداخته و معتقد است آموزش سطح پیشرفته دانش اینترنت باعث کاهش قابل ملاحظه‌ای از اضطراب اینترنت شده است. تاچر و دیگران (۲۰۰۷) معتقدند اضطراب در اینترنت تأثیر گرفته از شخصیت و باورهای فرد می‌باشد که می‌توان با پشتیبانی از تکنولوژی به وسیله منابع کافی، اعتماد سازی در تکنولوژی و اعمال فضای حمایتی توسط مدیر و همکار برای استفاده تکنولوژی توسط کاربر، این باورها را تحت تأثیر قرارداد. این یافته‌ها نمایانگر آن است که مدیران می‌توانند با ارائه منابع مناسب و ایجاد جو حمایتی از اضطراب اینترنتی کاربران بکاهند، که این امر تأثیر بسزایی در استفاده افراد از تکنولوژی در محیط کار و بهره‌وری سازمان‌ها دارد. گروهول (۲۰۰۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که آشنایی و عدم آشنایی افراد به اینترنت تأثیر زیادی در میزان اضطراب اینترنتی آنان دارد و از آنجا که تعامل مردان به اینترنت بیشتر از زنان بود، این اضطراب در مردان کمتر دیده شد. مایرز (۲۰۱۰) در مقاله خود به این نتیجه رسید که اضطراب رایانه با اضطراب اینترنت ارتباط مستقیم دارد. وی در این تحقیق با استناد به مقالات کوپر و ویور نشان داد که استفاده از رایانه به طور مستقیم بر استفاده از اینترنت تأثیر دارد، همچنین مایرز معتقد است زنان نسبت به مردان به دلیل تمایل کمتر در استفاده از رایانه، نسبت به اینترنت نیز کمتر تمایل داشته و دارای اضطراب بیشتری هستند. آیدین (۲۰۱۱) در پژوهش خود به عوامل تأثیر گذار بر اضطراب اینترنتی افراد پرداخت. وی در یافت عواملی مانند جنسیت، مشکلات اتصال به اینترنت و کامپیوتر، دستورالعمل‌های اینترنت، آشنایی با اینترنت و سطح اطلاعات اینترنتی به میزان قابل توجهی با اضطراب اینترنت ارتباط دارد. جوینر (۲۰۱۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که اکثریت دانشجویان از تجربه اینترنتی بالا برخوردارند. همین امر اضطراب آن‌ها را کاهش و میزان استفاده از اینترنت را افزایش داده است. همچنین معتقد است مردان به دلیل استفاده بیشتر از اینترنت نسبت به زنان، اضطراب اینترنتی کمتری را از خود بروز دادند.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر یک پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی است که با نظر سنجی از دانشجویان به توصیف وضعیت اضطراب اینترنتی دانشجویان در فرایند جستجوی اطلاعات می‌پردازد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، که در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ مشغول به تحصیل بودن می‌باشد. تعداد کل دانشجویان تحصیلات تکمیلی در

بررسی میزان اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی □ ۱۳۳

این نیمسال ۲۰۴۳ نفر می‌باشد. برای محاسبه حجم نمونه با توجه به ماهیت تحقیق که از نوع توصیفی است با مراجعه به جدول مورگان و نیز با توجه به حجم جامعه آماری تحقیق (۲۰۴۳ نفر) تعداد ۳۸۴ نفر در نظر گرفته شد، که در نهایت تعداد ۳۰۰ پرسشنامه عودت داده شد و مورد تحلیل قرار گرفت. روش نمونه‌گیری مورد استفاده، روش تصادفی طبقه‌ای نسبی و طبقات شامل رشته‌های تحصیلی علوم تربیتی، علوم اجتماعی، روان‌شناسی، مهندسی کشاورزی و ادبیات فارسی می‌باشد. تعداد نمونه مربوط به هر رشته با توجه به نسبت تعداد دانشجویان آن رشته در جامعه آماری، محاسبه شد.

جدول ۱. حجم نمونه

گروه	رشته تحصیلی	تعداد در نمونه	تعداد در نمونه زن	تعداد در نمونه مرد
علوم تربیتی	۱- تحقیقات آموزشی	۲۳	۱۳	۱۰
	۲- برنامه ریزی آموزشی	۲۸	۱۵	۱۳
	۳- مدیریت آموزشی	۳۳	۱۷	۱۶
علوم اجتماعی	۴- جمعیت‌شناسی	۲۲	۹	۱۳
	۵- پژوهش علوم اجتماعی	۲۸	۱۲	۱۶
	۶- مطالعات زنان	۳۰	۲۷	۳
روان‌شناسی	۷- روان‌شناسی عمومی	۲۸	۲۲	۶
	۸- روان‌شناسی بالینی	۲۹	۱۸	۱۱
	۹- مشاوره و راهنمایی	۲۸	۱۹	۹
مهندسی کشاورزی	۱۰- گرایش زراعت	۱۹	۶	۱۳
ادبیات فارسی	۱۱- ادبیات فارسی	۳۲	۲۴	۸
مجموع		۳۰۰	۱۸۲	۱۱۸

در این پژوهش از پرسشنامه جهت کسب اطلاعات جمعیت‌شناختی و دریافت اطلاعات در زمینه اضطراب اینترنتی دانشجویان استفاده شد. این پرسشنامه نسخه تعدیل شده سیاهه اضطراب وضعیت-ویژگی اسپیلبرگر می‌باشد که نارمنجی و نوکاریزی هم در پایان نامه خود از آن استفاده کرده‌اند. این پرسشنامه شامل ۲۰ سوال پنج‌گزینه‌ای با طیف لیکرت (۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم) می‌باشد.

مقیاس اضطراب اینترنتی مورد استفاده در این پژوهش مانند بسیاری از آزمون های روان شناختی شامل گویه های ترکیبی مثبت و منفی (۰ پرسش مثبت و ۰ پرسش منفی) بود. از این رو به منظور محاسبه مجموع نمرات پاسخگویان، نمرات گویه های مثبت وارونه شدند و سپس مجموع نمرات نمره پایین به معنای اضطراب اینترنتی پایین، و نمره بالا به معنای اضطراب اینترنتی بالا می باشد. در این پژوهش میزان اعتبار براساس اجرا روی ۳۰ نفر از افراد نمونه در حدود ۰/۸۳ محاسبه شد که نشان دهنده اعتبار درونی خوب گویه ها بوده و پژوهشگر بدون حذف هیچ سوال اجازه اجرا بر روی نمونه اصلی را خواهد داشت. برای محاسبه روایی نیز علاوه بر آنچه سازندگان تست اشاره کردند پرسشنامه مذکور در اختیار ده نفر از متخصصان علوم رفتاری قرار گرفته و همگی روایی محتوای آن را تایید کردند.

تجزیه و تحلیل اطلاعات این پژوهش در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی انجام شد، در بخش آمار توصیفی به توصیف ویژگی نمونه های آماری در قالب شاخص های گرایش مرکزی و پراکندگی مانند میانگین، میانه، نما، واریانس، انحراف معیار، جداول و نمودارهای توزیع فراوانی پرداخته شدو برای آزمون فرضیه های پژوهش پس از بررسی نرمال بودن توزیع داده ها از آزمون های تی، رگرسیون و تحلیل واریانس با استفاده از نرم افزار آماری علوم اجتماعی (SPSS)، استفاده شد.

یافته های پژوهش

در بخش توصیفی با استفاده از جداول و نمودارها به دسته بندی و خلاصه سازی داده های جمع آوری شده، به وسیله پرسشنامه پرداخته می شود. در بخش استنباطی سعی بر این است با استفاده از اجرای مناسب ترین آزمون ها بر روی داده های دسته بندی شده در بخش توصیفی، به پاسخ سوالات پرسشنامه دست یابیم

جدول ۲. توزیع فراوانی آزمودنی ها به تفکیک جنسیت

فراوانی	در صد فراوانی	درصد فراوانی تراکمی
۱۸۲	۶۰/۷	۶۰/۷
۱۱۸	۳۹/۳	۱۰۰
۳۰۰	۱۰۰	-

همان گونه که در جدول ۲ مشخص شده، ۱۸۲ نفر از آزمودنی ها که تقریباً ۶۱ درصد نمونه راتشکیل می دادند، دختر و ۱۱۸ نفر باقی مانده از ۳۰۰ آزمودنی که تقریباً برابر با ۳۹ درصد نمونه می شود، پسر بوده اند.

جدول ۳. توزیع فراوانی آزمودنی‌ها به تفکیک گروه تحصیلی

درصد فراوانی تراکمی	درصد فراوانی	فراوانی	
۲۸	۲۸	۸۴	علوم تربیتی
۵۵	۲۷	۸۱	علوم اجتماعی
۸۳	۲۸	۸۴	روان شناسی
۸۹/۳	۶/۳	۱۹	مهندسی کشاورزی
۱۰۰	۱۰/۷	۳۲	ادبیات فارسی
-	۱۰۰	۳۰۰	مجموع

جدول ۳ نشان می‌دهد ۲۸ درصد نمونه که برابر با ۸۴ نفر می‌باشد، در رشته‌های گروه علوم تربیتی تحصیل می‌کرده‌اند، ۲۷ درصد که برابر با ۸۱ نفر است، در رشته‌های گروه علوم اجتماعی و ۲۸ درصد که برابر با ۸۴ نفر می‌باشد، در رشته‌های گروه روان شناسی و ۶/۳ درصد که برابر با ۱۹ نفر است، در رشته‌های گروه مهندسی کشاورزی و ۱۰/۷ درصد که برابر با ۳۲ نفر می‌باشد، در رشته‌های گروه ادبیات فارسی مشغول به تحصیل بوده‌اند.

جدول ۴. توزیع فراوانی نمره اضطراب اینترنتی پاسخگویان

درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	نمره اضطراب اینترنتی
۳/۸	۳/۸	۱۲	۱
۱۹/۹	۱۶/۱	۵۰	۲
۸۲	۶۲/۱	۱۷۸	۳
۹۶/۲	۱۴/۲	۴۴	۴
۱۰۰	۳/۸	۱۶	۵

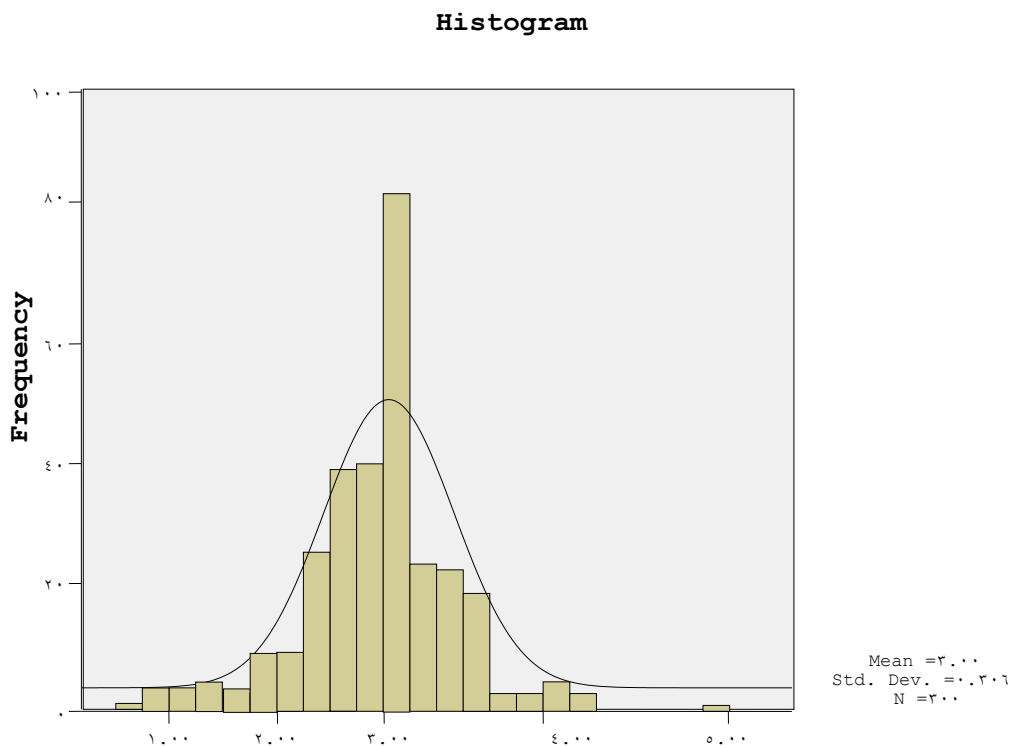
در جدول ۴. توزیع فراوانی نمره اضطراب اینترنتی پاسخگویان نشان داده شده است. دامنه نمرات مقیاس اضطراب اینترنتی مورد استفاده در این پژوهش از ۱ تا ۵ امتیاز است؛ که این ارقام در محاسبات آماری به ترتیب از ۲۰ تا ۱۰۰ امتیاز در نظر گرفته شده است. از این رو می‌توان ارزش وسط این مقیاس (نمره ۳ و به عبارت دیگر نمره ۶۰) را به عنوان نمره متوسط اضطراب در نظر گرفت. داده‌های جدول فوق نشان می‌دهد پاسخگویان نشانه‌هایی از اضطراب اینترنتی از خود نشان دادند، ولی اکثریت پاسخگویان ۸۲ درصد (۲۴۰ نفر) پایین‌تر از حد متوسط یعنی نمره ۳ بودند و تنها ۱۸ درصد آن‌ها بالاتر از حد متوسط بوده و دچار اضطراب اینترنتی بودند.

۱۳۶ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی سال پنجم، شماره سوم، بهار ۱۳۹۳

به منظور توصیف بهتر و دقیق تر وضعیت توزیع نمره اضطراب اینترنتی، بعد از ترسیم جدول شاخص های توصیفی (اضطراب اینترنت)، با نمودار هیستوگرام نمره اضطراب پاسخگویان ترسیم شده است.

جدول ۵. شاخص های توصیفی (اضطراب اینترنت)

۳۰۰	فراوانی
۳	میانگین
۳	میانه
۳	نما
۰/۳	انحراف معیار
۰/۰۹	واریانس
۰/۷۳	کجی
۰/۱۴	خطای معیار کجی
۲/۲۸	کشیدگی
۰/۲۸	خطای معیار کشیدگی
۲/۳۲	دامنه تغییرات
۲/۴۲	پایین ترین نمره
۴/۷۹	بالا ترین نمره

نمودار ۱- هیستوگرام مربوط به نمرات (اضطراب اینترنت)

میانگین نمرات مربوط به نمرات (اضطراب اینترنت) ۳، واریانس ۰/۰۹ و انحراف معیار آن ۰/۳ می‌باشد . کجی و کشیدگی توزیع نیز برابر با ۰/۷۳ و ۲/۲۸ است . هرچند در این نمودار نرمال بودن توزیع نمره اضطراب اینترنتی مشهود است، ولی برای اطمینان بیشتر از این امر آزمون آماری کولموگروف_اسمیرنوف مورد استفاده قرار گرفت (جدول ۶). نتایج آزمون آماری نشان می‌دهد که توزیع نمره اضطراب اینترنتی در نمونه مورد مطالعه نرمال است. ($z=1/10$ $p=1/18$).

جدول ۶. آزمون نرمال بودن توزیع نمره اضطراب اینترنتی

فرآوانی	۳۰۰
میانگین	۴۸/۱۵
انحراف استاندارد	۱۲/۲۹
کولموگروف-اسمیرنف ^۱	۱/۱۰
پی-ولیبو ^۲	/۱۸

آزمون فرضیه اول: بین نمره اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی و نمره متوسط (۳) اضطراب اینترنتی تفاوت معنی داری وجود دارد. به منظور آزمون این فرضیه از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد. نتایج آزمون آماری (جدول ۷) در سطح ۰/۰۵ تفاوت معنی داری را بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی پاسخگویان و نمره متوسط اضطراب اینترنتی (۳) نشان داد ($t=-۱۲/۴; p=...$).

جدول ۷. آزمون معنی داری تفاوت میانگین نمرات اضطراب اینترنتی پاسخگویان و نمره متوسط اضطراب اینترنتی

تعداد	میانگین نمونه	نمره متوسط اضطراب اینترنتی	انحراف استاندارد	درجه آزادی	T	پی-ولیبو	تفاوت میانگین
۳۰۰	۴۸/۱۵	۳	۱۲/۲۹	۲۹۹	-۱۲/۴	۰/۰۰۰	-۱۱/۸۵

بررسی تفاوت بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی نمونه مورد مطالعه و نمره متوسط اضطراب اینترنتی نشان می‌دهد که میانگین نمرات اضطراب اینترنتی نمونه مورد مطالعه حدود ۱۱/۸۵ کم تر از نمره متوسط اضطراب اینترنتی است (جدول فوق). این امر به وضوح ثابت می‌کند که پاسخگویان اکثریت (۲۴۰ نفر) پایین تر از حد متوسط اضطراب اینترنتی بوده اند. آزمون فرضیه دوم: بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی مرد و زن از نظر میزان اضطراب اینترنتی تفاوت معنی داری وجود دارد.

^۱ Kolmogrov-smirnowz

^۲ P-value

بررسی میزان اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی □ ۱۳۹

شاخص های مرکزی و پراکندگی نمره اضطراب اینترنتی پاسخگویان مرد و زن در جدول ۸ نشان داده شده است. همان گونه که مشاهده می شود، میانگین نمرات اضطراب اینترنتی دانشجویان زن بیشتر از دانشجویان مرد، و این امر نشانگر این است که دانشجویان زن در نمونه مورد بررسی از دانشجویان مرد بیشتر دچار اضطراب اینترنتی بوده اند.

جدول ۸. شاخص های مرکزی و پراکندگی نمره اضطراب اینترنتی پاسخگویان مرد و زن

جنسیت	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر
مرد	۱۱۸	۴۷/۷	۱۱/۲۶	۲۲	۷۸
زن	۱۸۲	۴۹/۴۰	۱۳/۳۶	۲۲	۷۶
جمع	۳۰۰	۴۸/۱۵	۱۲/۲۹	۲۲	۷۸

این فرضیه با استفاده از آزمون تی دو نمونه ای برای نمونه های مستقل، مورد آزمون قرار گرفت. همان گونه که از داده های جدول ۹ مشخص است، با این که تفاوتی جزئی بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی دانشجویان مرد و زن مشاهده می شود، ولی این تفاوت به لحاظ آماری در سطح ۰/۵. معنا دار نیست ($p=0/245$).

از این رو با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت بین پاسخگویان مرد و زن از نظر میزان اضطراب اینترنتی تفاوت معنی داری در جامعه وجود ندارد.

جدول ۹. آزمون معنا داری تفاوت بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی پاسخگویان مرد و زن

نمره اضطراب اینترنتی	آزمون لیون	آزمون لیون	آزمون تی برای	آزمون تی برای	آزمون تی برای	آزمون تی برای
واریانس ها	برای برابری واریانس ها	برای برابری واریانس ها	میانگین ها	میانگین ها	میانگین ها	میانگین ها
	F	پی-ولیو	T	درجه آزادی	پی-ولیو	تفاوت میانگین
واریانس ها برابر فرض شده	۲/۸۰	۰/۱	-۱/۱۸	۲۹۹	۰/۲۳۹	-۲/۳۳
واریانس ها برابر فرض نشده	۲/۸۰	۰/۱	-۱/۱۷	۲۶۹/۵۳	۰/۲۴۵	-۲/۳۳

آزمون فرضیه سوم: بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه های تحصیلی مختلف (علوم تربیتی، علوم اجتماعی، روان شناسی، کشاورزی، ادبیات) از نظر میزان اضطراب اینترنتی تفاوت معنی داری وجود دارد.

شاخص های مرکزی و پراکندگی نمره اضطراب اینترنتی پاسخگویان در پنج گروه تحصیلی در جدول ۱۰ توصیف شده است. آن گونه که از داده های جدول بر می آید، پاسخگویان گروه علوم اجتماعی دارای بالاترین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی هستند (۵۰/۱۸) و در طرف مقابل، پایین ترین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی (۴۵/۵۶) مربوط به پاسخگویان گروه کشاورزی است. اما میانگین نمرات اضطراب اینترنتی سه حوزه تحصیلی دیگر، تقریباً به میانگین نمرات نمونه مورد بررسی (۴۸/۱۵) نزدیک است.

جدول ۱۰. شاخص های مرکزی و پراکندگی نمره اضطراب اینترنتی پاسخگویان در گروه های

تحصیلی مورد مطالعه

گروه تحصیلی	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر
علوم تربیتی	۸۴	۴۸/۷۲	۱۲/۰۴	۲۲	۷۰
علوم اجتماعی	۸۱	۵۰/۱۸	۱۳/۸۷	۲۳	۷۶
روان شناسی	۸۴	۴۸/۲۶	۱۱/۶۸	۲۲	۷۲
کشاورزی	۱۹	۴۵/۵۶	۱۱/۴۴	۲۳	۷۸
ادبیات فارسی	۳۲	۴۸/۱۸	۱۲/۲۲	۲۲	۷۸
مجموع	۳۰۰	۴۸/۱۵	۱۲/۲۹	۲۲	۷۸

برای آزمودن این فرضیه از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. هرچند که در ظاهر بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی پاسخگویان پنج حوزه تحصیلی مورد مطالعه تفاوتی مشاهده می شود (جدول ۱۱)، ولی این تفاوت از نظر آماری در سطح ۰.۰۵. معنا دار نیست ($P=0/377$). بنابراین در مورد این فرضیه نیز با اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت که بین پاسخگویان پنج حوزه تحصیلی مورد مطالعه، از نظر میزان اضطراب اینترنتی تفاوت معنا داری وجود ندارد.

جدول ۱۱. آزمون معنا داری تفاوت بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی پاسخگویان گروه های

تحصیلی مورد مطالعه

منبع تغییرات	مجموع مجزورات	درجه آزادی	F	پی-ولیو
بین گروه ها	۴۷۱/۱۴	۴		
درون گروه ها	۲۲۹۴۸/۴۷	۲۹۵	۱/۰۴	۰/۳۷۷
جمع	۲۳۴۱۹/۶۱	۲۹۹		

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که اکثریت پاسخگویان (۸۲ درصد، ۲۴۰ نفر) پایین تر از حد متوسط، اضطراب اینترنتی از خود بروز داده اند. این یافته با نتایج پژوهش "جوینر" و دیگران^۱ تا حدودی همخوانی دارد، زیرا یافته های حاصل از آن پژوهش نیز نشان داد که اکثر دانشجویان در خصوص استفاده از اینترنت مضطرب نبودند. یافته های پژوهش نارمنجی و نوکاریزی نیز با یافته های این پژوهش بسیار نزدیک می باشد (نارمنجی و نوکاریزی، ۱۳۸۸). نتایج پژوهش آن ها حاکی از آن بود که اضطراب اینترنتی اکثریت پاسخگویان از حد متوسط که نمره ۶۰ در نظر گرفته بودند، پایین تر می باشد. نتایج پژوهش "اکبری بورنگ" و "رضائیان" نیز تا حدودی با یافته های حاصل از این فرضیه مطابقت دارد (اکبری بورنگ و رضائیان ۱۳۸۷). نتایج پژوهش آن ها حاکی از آن بود که دانشجویان دانشگاه اراک، بالاتر از حد خفیف، اضطراب رایانه ای (که ارتباط نزدیکی با اضطراب اینترنتی دارد) از خود بروز می دهند. با این حال، دیگر پژوهش های انجام شده در این حوزه بیش تر به بررسی همبستگی اضطراب اینترنتی با متغیرهایی نظیر جنسیت، سن، رشته تحصیلی، خوداثر بخشی اینترنتی، هویت اینترنتی پرداخته و میزان این نوع از اضطراب را در میان افراد، کم تر مورد بررسی قرار داده اند. در همین راستا فرضیه نخست پژوهش حاضر به منظور بررسی تفاوت بین نمره اضطراب اینترنتی پاسخگویان و نمره متوسط اضطراب اینترنتی طرح شد.

نتایج آزمون فرضیه نخست نشان داد که تفاوت بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی پاسخگویان و نمره متوسط اضطراب اینترنتی از نظر آماری معنادار است. بدین معنا که نمرات اکثریت آن ها پایین تر از حد متوسط می باشد، بررسی نتایج پژوهش های انجام شده در این حوزه نشان می دهد که بین میزان استفاده از اینترنت و میزان اضطراب اینترنتی رابطه معنادار و منفی وجود دارد (بن عمران، ۲۰۰۱؛ چو، ۲۰۰۳؛ جوینر و دیگران، ۲۰۰۷؛ یانگ، ۲۰۰۳). افزون بر این، نتایج پژوهش ها در این زمینه حاکی از آن است که عواملی نظیر خوداثر بخشی اینترنتی دانش اینترنتی، و هویت اینترنتی بر میزان اضطراب مؤثر هستند (برگرفته از نارمنجی و نوکاریزی، ۱۳۸۸). از این رو در این خصوص به نظر می رسد که تجربه کاری و تمامی عوامل مذکور، بر کاهش میزان اضطراب اینترنتی پاسخگویان تأثیر مثبت داشته است. به بیان دیگر، به نظر می رسد چون پاسخگویان در مقطع تحصیلات تکمیلی هستند، از تجربه نسبتاً مناسبی در زمینه کار با اینترنت برخوردارند، میزان دانش، خوداثر بخشی، و هویت اینترنتی نسبتاً بالایی دارند. آن ها تا حدودی اینترنتی را به عنوان یک منبع علمی معتبر پذیرفته

اند و به راحتی از آن استفاده می‌کنند. همچنین به نظر می‌رسد که ضریب نفوذ اینترنت در میان آنان بالا باشد.

نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان داد که هر چند میانگین نمرات اضطراب اینترنتی پاسخگویان زن بیش تر از پاسخگویان مرد است، اما میزان این تفاوت به لحاظ آماری معنادار نیست و بنابراین فرضیه دوم پژوهش مورد تایید قرار نگرفت. بررسی پژوهش‌های انجام شده در این حوزه نشان می‌دهد که در برخی از پژوهش‌ها تفاوت معناداری بین میزان اضطراب اینترنتی مردان و زنان یافته شده (شمو، ۲۰۰۱؛ چو، ۲۰۰۳؛ سان، ۲۰۰۸) اما در برخی از پژوهش‌ها نیز تفاوت معنا داری بین زن و مرد از نظر میزان اضطراب اینترنتی یافت نشده (بن عمران، ۲۰۰۱؛ جوینر و دیگران، ۲۰۰۵) همچنین نارمنجی و نوکاریزی در پژوهش خود که بر روی دانشجویان کارشناسی ارشد بیرجند و فردوسی مشهد انجام داده اند، تفاوت معنا داری بین زن و مرد از نظر میزان اضطراب اینترنتی مشاهده نکرده اند (نارمنجی و نوکاریزی، ۱۳۸۸). با این حال، در مواردی که بین میزان اضطراب اینترنتی مردان و زنان تفاوت (معنا دار و غیر معنادار) وجود داشته، این زنان بوده اند که اضطراب اینترنتی بیش تری را از خود بروز می‌دهند و این امر با یافته‌های این پژوهش نیز مطابقت دارد. به نظرمی رسد قدرت خطرپذیری و اقدام به پذیرش فناوری‌های نوین از سوی مردان تا حدودی بیش تر از زنان باشد. ولی این که در این جا و برخی از پژوهش‌های دیگر، تفاوت معناداری بین این دو جنس از این نظر مشاهده نشده، ممکن است ناشی از همان تجربه، دانش و در نتیجه، خوداثربخشی بالای آن‌ها در کار با اینترنت باشد. شاید اگر این پژوهش در میان دانشجویان کارشناسی یا مقطع پایین تر اجرا شود، تفاوت معنادار مورد نظر مشاهده گردد. در هر صورت، برای اطلاع بیشتر از تأثیر جنسیت بر میزان اضطراب اینترنتی، و در نظر گرفتن این متغیر به عنوان شاخص و پیشگو، نیاز به پژوهش‌های بیش تری است.

نتایج آزمون فرضیه سوم تحقیق نشان داد بین دانشجویان گروه‌های علوم تربیتی، علوم اجتماعی، روان‌شناسی، کشاورزی و ادبیات از نظر میزان اضطراب اینترنتی تفاوت معناداری وجود نداشت. بنابراین این فرضیه هم رد شد. پژوهش (نارمنجی و نوکاریزی، ۱۳۸۸) نیز به نتیجه مشابهی دست یافت، نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از این بود که بین حوزه‌های تحصیلی مختلف از نظر میزان اضطراب اینترنتی تفاوت معنا داری وجود ندارد. با این حال، نتایج پژوهش‌های (بن عمران، ۲۰۰۱) و (چو، ۲۰۰۳) نشانگر این مطلب بود که رشته اصلی پاسخگویان، در پیش بینی کردن اضطراب اینترنتی آن‌ها مهم است. افزون بر این نتایج برخی از پژوهش‌های انجام شده در زمینه اضطراب رایانه‌ای در

ایران نیز حاکی از آن است که رشته تحصیلی یا حوزه تحصیلی پاسخگویان در پیش بینی کردن اضطراب رایانه ای مؤثر است (اکبری بورنگ و رضائیان ۱۳۸۷، غلام علی لواسانی ۱۳۸۱).

باتوجه به اهمیت روز افزون اینترنت و اضطراب ناشی از آن در بخش پژوهشی شناخت عوامل مؤثر در این اضطراب ضروری به نظر می‌رسید، از عوامل اضطراب اینترنتی همان طور که پیشتر اشاره شد، می‌توان به نگرانی‌ها درباره خود اثر بخشی پایین اشاره کرد؛ به طوری که استفاده کننده از اینترنت به خاطر عدم توانایی در به دست آوردن پایگاه مطلوب در اینترنت و یا نیافتن اطلاعات مطلوب خود را سرزنش می‌کند. از دیگر عوامل اضطراب می‌توان به تاخیر زمانی اینترنت (کند بودن سرعت اینترنت، قطع و وصل شدن آن)، اضطراب ناشی از اصطلاح شناسی اینترنتی، اضطراب جستجوی شبکه ای و مسئله سانسور و فیلتر کردن بعضی از پایگاه‌های اطلاعاتی اشاره کرد. از آنجا که پاسخگویان این پژوهش دانشجویان تحصیلات تکمیلی بودند که به کتابخانه دیجیتالی دانشگاه برای جستجوی منابع اطلاعاتی خود رجوع می‌کردند و تجربه و آشنایی به اینترنت داشتند، با این عوامل آشنایی داشتند و در اثر تداوم کار با اینترنت به مرور اضطراب کمتری را از خود نشان می‌دادند. با این حال اکثر آن‌ها از تاخیر زمانی اینترنت به عنوان مشکل اصلی خود نام می‌بردند که با عریض کردن طول پهنای باند و استفاده از اینترنت پرسرعت می‌توان تا حدودی این مشکل را برطرف کرد، دیگر عوامل اضطراب اینترنتی نظیر خود اثر بخشی پایین، اضطراب اصطلاح شناسی اینترنتی و جستجوی شبکه ای طبق نظریات پاسخگویان در سطح پایین تری قرار داشت و در این زمینه کمتر اضطراب از خود نشان می‌دادند. این موضوع به استفاده متدوام از اینترنت و آشنایی قبلی با این فناوری ارتباط دارد. نتایج آزمون آماری در سطح ۰.۵/ تفاوت معناداری را بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی پاسخگویان و نمره متوسط اضطراب اینترنتی (۳) نشان داد و در این پژوهش این امر مشخص شد که، هر چند پاسخگویان نشانه‌هایی از اضطراب اینترنتی از خود نشان دادند، ولی اکثریت قریب به اتفاق آن‌ها (۸۰ درصد: ۲۴۰ نفر) پایین تر از حد متوسط یعنی نمره ۳ بودند و تنها ۲۰ درصد آن‌ها بالاتر از حد متوسط بوده و دچار اضطراب اینترنتی بودند. همان طور که پیشتر نیز اشاره شد، این اضطراب کم، بیشتر به خاطر سرعت و تاخیر زمانی اینترنت می‌باشد که هنوز دانشجویان این دانشگاه با این معضل روبه رو هستند و در پاره ای از اوقات بر روی رفتار اطلاع یابی آن‌ها تاثیر دارد، ولی تاثیر آن خیلی کم و ناچیز است و این طور می‌توان عنوان کرد که این اضطراب کم، طبیعی می‌باشد؛ چرا که هر فرد نرمال برای ترغیب به انجام فعالیت روزانه خود باید درصد کمی اضطراب داشته باشد. در غیر این صورت به انسان بی مسئولیت و بی فکری تبدیل خواهد شد. خوشبختانه به علت توجه ریاست و معاونت پژوهشی دانشگاه مخصوصا در چند سال اخیر به فناوری اینترنت و توسعه این فرایند در

قسمت‌های مختلف دانشگاه، دیگر اینترنت آن واژه نا مانوس و غریب به حساب نمی آید. این امر که هر دانشجویی در بدو ورود به دانشگاه برای انجام مسائل مربوط به انتخاب واحد، پرداخت شهریه و مسائلی از این قبیل ناچار به استفاده از اینترنت می‌باشد، تاثیر خیلی خوبی بر میزان آشنایی به اینترنت گذاشته و همین آشنایی از دلایل عمده کاهش اضطراب اینترنتی به شمار می‌آید. به بیان دیگر، به نظر می‌رسد چون پاسخگویان در مقطع تحصیلات تکمیلی هستند، از تجربه نسبتاً مناسبی در زمینه کار با اینترنت برخوردارند، میزان دانش، خوداثربخشی، و هویت اینترنتی نسبتاً بالایی دارند. آن‌ها تا حدودی اینترنت را به عنوان یک منبع علمی معتبر پذیرفته اند و به راحتی از آن استفاده می‌کنند و همچنین به نظر می‌رسد که ضریب نفوذ اینترنت در میان آنان بالا باشد. به طور کل نتایج پژوهش‌ها در این حوزه بیانگر نوعی رابطه معنادار بین میزان استفاده از اینترنت و میزان اضطراب اینترنتی است. بنابراین به نظر می‌رسد تعامل زیاد با اینترنت توسط پاسخگویان سبب شده است بین میزان اضطراب اینترنتی پاسخگویان مرد و زن گروه‌های تحصیلی مختلف، تفاوت چندانی وجود نداشته باشد، چرا که کار با اینترنت مختص به جنس خاص و گروه ورشته تحصیلی خاص نیست. دانشجو اعم از زن یا مرد در هر رشته تحصیلی از همان ابتدای ورود به دانشگاه کار با اینترنت را با ثبت نام شروع می‌کند و این فرایند به مرور زمان پررنگ و جامع تر نیز می‌شود. به طوری که در مقاطع بالاتر تحصیلی، انجام اکثر فعالیت‌های درسی دانشجویان با مراجعه به اینترنت امکان پذیر می‌شود و دانشجو خود را ملزم به استفاده از اینترنت می‌داند. همین مسئله خود از مهم ترین دلایل کاهش اضطراب در بین جامعه دانشجویی اعم از زن و مرد در هر گروه تحصیلی است.

منابع

۱. اکبری بورنگ، محمد، و حمید رضائیان (۱۳۸۷)، *اضطراب رایانه در دانشجویان دانشگاه اراک و رابطه آن با کارآمدی رایانه*. مجله روان پزشکی و روان شناسی بالینی ایران ۱۴ (۱): ۹۲-۹۰.
۲. جعفری تروجنی، سمیه (۱۳۸۸). *نقش تجربه قبلی، خودکارآمدی و اضطراب رایانه در استفاده از آن توسط معلمان بر مبنای مدل پذیرش فناوری اطلاعات (TAM)*. پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.
۳. خادم، رفیعه (۱۳۸۰) *بررسی اضطراب کارمندان مرد که با کامپیوتر کار می‌کنند*. پایان نامه کارشناسی مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.

بررسی میزان اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی □ ۱۴۵

۴. دیانی، محمد حسین (۱۳۸۲). *گلوگاه های پژوهش در علوم اجتماعی*. مشهد: کتابخانه رایانه ای.
۵. عبدالله مستانی، زهرا (۱۳۷۶). *مقایسه و بررسی سطح اضطراب بین خانم های شاغل در دانشگاه آزاد رودهن که با کامپیوتر کار میکنند و خانم های شاغلی که با کامپیوتر کار نمی کنند*. پایان نامه کارشناسی مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.
۶. لواسانی، مسعود غلامعلی (۱۳۸۱). *بررسی روابط متغیرهای فردی با میزان اضطراب رایانه در دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه تهران*. مجله روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران. ۱۳۳-۱۰۹(۲)۳۲.
۷. نادری، فرح (۱۳۸۲). *بررسی اضطراب ناشی از کامپیوتر و رابطه آن با ویژگی های فردی (سن، جنس و رشته تحصیلی) در بین دانشجویان دانشگاه های آزاد اسلامی و شهید چمران شهر اهواز*. پایان نامه دکتری روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات.
۸. نوکاریزی، محسن، و محمدرضا داورپناه (۱۳۸۵). *تحلیل الگوهای رفتار اطلاع یابی*. کتابداری و اطلاع رسانی ۹ (۲): ۱۱۹-۱۵۲.
۹. Aydin, Selami (۲۰۱۱). *Internet anxiety among foreign language learners*. Journal of TechTrends. ۵۵(۲), ۴۶-۵۳.
۱۰. Ben Omran, A . I ۲۰۰۱ . *Library Anxiety and Internet Anxiety among Graduate Students of a Major Research University* . Ph .D.Dissertation . University of Pittsburgh .
۱۱. Ceyhan, e.(۲۰۰۶). *Computer anxiety of teacher trainees in the Frame work of personality variables*. Computers in Human Behavior, ۲۲, ۲۰۷-۲۲۰ .
۱۲. Chou , C.A.(۲۰۰۳). *Incidences and correlates of Internet anxiety among high*
۱۳. Ealy , D.A.(۱۹۹۹). *The Effects of an Internet Skill Building Module on Safety and Environmental Graduate Students Internet Anxiety ,Likelihood to Use the Internet ,and Learning Internet / Internet Content* . Dissertation . West Virginia University .
۱۴. Grohol,john.(۲۰۱۲). *Investigating the relationship between Internet identification, Internet anxiety and Internet use*. Computers in Human Behavior, ۲۸, ۳۴۳-۳۵۵

۱۵. Joiner , R., M. Brosnan , J. Duffield , J. Gavin and P . Maras. (۲۰۰۶). *The relationship between Internet identification , Internet use*. Computers in Human Behavior ۲۳:۱۴۰۸-۱۴۲۰.
۱۶. Jonier , R., Gavin , J. Duffield , M. Brosnan , C. Crook, A. Durndell , P. Maras , J.Miller , A.J.Scott , and P . Lovatt . (۲۰۰۵). *Gender . Internet identification , and Internet anxiety : correlates of Internet use* . Cyberpsychology & Behavior ۸ (۴): ۳۷۱-۳۷۸.
۱۷. Myers, B. & Bright, L. (۲۰۱۰). *Computer anxiety: The Potential for gender inequity in E-Learning*. In T. Reeves & S. Yamashita (Eds.), Proceedings of World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education, ۲۶۳۰-۲۶۳۶.
۱۸. Namlu, A, (۲۰۰۴). *The effect of learning strategy on internet anxiety*. Computers in Human Behavior. ۱۹.۵۶۵-۵۷۸.
۱۹. Presno , C. (۱۹۹۸). *Taking the byte out of Internet anxiety : instructional techniques that reduce computer/Internet anxiety in the classroom* . Journal of Educational Computing Research ۱۸(۲): ۱۴۷-۱۶۱.
۲۰. Shamo , E. E.(۲۰۰۱). *University Students and the Internet : Information Seeking Study* . Ph . D . Dissertation . University of North Texas .
۲۱. Sun , S . (۲۰۰۸). *An examination of disposition , motivation , and involvement in the new technology context* . Computers in Human Behavior ۲۴ : ۲۷۲۳-۲۷۴۰ .
۲۲. Thatcher,J.B.L. Loughry , J . Lim and D.H . McKnight .(۲۰۰۷) . *Internet anxiety : an empirical study of the effects of personality , and social support*. Information & Management ۴۴: ۳۵۳-۳۶۳.
۲۳. Yang , S . W . (۲۰۰۳) . *Internet Use by Preservice Teacher in Elementary Education Instruction* . Ed. D dissertation . Idaho State University.
۲۴. Zhang , Y.(۲۰۰۲) . *Comparison of Internet attitudes between industrial employees and college students*. Cyberpsychology & Behavior ۸(۲): ۱۴۳-۱۴۹.